

emcdda.europa.eu

Fokus på narkotika

Informationsblad från Europeiska centrumet för kontroll av narkotika och narkotikamissbruk

ISSN 1681-6404

Hallucinogena svampar: Hur ska vi hantera problemet med naturligt förekommande substanser i ett informationssamhälle?

Under de senaste tio åren tycks mediernas intresse för användningen av hallucinogena svampar ha ökat på grund av den öppna marknadsföringen av dessa svampar och av de lagstiftningsändringar som har gjorts i vissa länder för att förbjuda denna handel.

Epidemiologiska standardmetoder för att övervaka narkotikabruk är inte tillräckligt snabba för att identifiera framväxande trender och behöver kompletteras med känsligare metoder. Utmaningen handlar om att identifiera nya modedroger, som brukar uppträda först i små delpopulationer eller i begränsade geografiska områden, och bedöma sannolikheten för att dessa droger ska få ökad spridning. Det finns många

olika källor till information inom detta område, bland annat rapporter från Internet och andra medier, kriminaltekniska analyser, praxis och forskning. I den här policyöversikten granskas informationen om bruket av hallucinogena svampar och det dras politiska slutsatser. Här identifieras de faktorer som både gynnade och formade trenden med att använda hallucinogena svampar i slutet av 1990-talet och början av 2000-talet, men även de faktorer som förhindrade en mer utbredd spridning.

Hallucinogener har olika kemisk karaktär och är en grupp narkotika som kännetecknas av förmågan att skapa förvanskade känsloupplevelser och att kraftigt ändra sinnesstämningar och tankeprocesser. Naturligt

förekommande hallucinogener finns i över 100 svamparter, varav flertalet innehåller psilocybin och psilocin som de viktigaste aktiva ämnena som ger den hallucinogena effekten. Så gott som alla svampar som innehåller psilocybin är små bruna eller ljusbruna svampar som kan förväxlas med ett antal icke-psykoaktiva, oätliga eller giftiga vilda svampar.

Psilocybin och psilocin (eller psilocin) kontrolleras på högsta internationella nivå, men vissa länder har saknat rättslig tydlighet i fråga om svampar som innehåller dessa ämnen. Denna förvirring har utnyttjats av svampförsäljare och har hindrat utvecklingen av mekanismer för att kontrollera tillgången.

Definitioner

Hallucinogena svampar: även kallade "magiska svampar": Det är främst de svamparter som innehåller psilocybin och psilocin som används för sina psykoaktiva egenskapers skull och det är de som är huvudföremålet för denna policyöversikt. Andra arter av hallucinogena svampar, till exempel röd flugsvamp, innehåller muskimol och ibotensyra som främsta aktiva ämnen. Arter som innehåller muskimol är giftiga i sig och nära besläktade med mycket giftiga arter.

Smart shops: Butiker som är specialiserade på att sälja "naturliga" psykoaktiva substanser samt litteratur och tillbehör.

Några viktiga policyfrågor

1. Bruket av hallucinogena svampar är mer utbrett bland ungdomar som har använt andra olagliga droger än bland ungdomar som inte har det. Ungdomar som deltar i musikfestivaler och ravepartyn rapporterar om en mer utbredd narkotikaanvändning än den allmänna befolkningen eller skolelever, varför sannolikheten är högre att man kan finna användare av hallucinogena svampar i dessa sammanhang.
2. Försäljningen av hallucinogena svampar i smart shops och marknadsstånd i Nederländerna och Storbritannien verkar ha haft stor betydelse för att underlätta bruket. Dessa återförsäljare har gjort det lätt att få tillgång till hallucinogena svampar under slutet av 1990-talet och början av 2000-talet.
3. I en sökning på Internet nyligen kunde 39 webbutiker som säljer produkter av hallucinogena svampar identifieras. Många av dessa affärer riktar sig till en internationell kundbas genom att erbjuda flera språkversioner och internationella leveransalternativ. Det förekom stora variationer i omfattningen och kvaliteten på den information som gavs om hälsoriskerna med de produkter som såldes.
4. Antalet rapporterade dödliga och icke-dödliga akutfall på grund av hallucinogena svampar är mycket lågt. Användningen av hallucinogena svampar är oftare kopplad till mentala hälsorisker och en betydande andel av dem som använder hallucinogena svampar riskerar att drabbas av panikattacker.
5. De effekter som förknippas med användningen av hallucinogena svampar (till exempel illamående, panikattacker och oförutsägbara effekter) och sociala restriktioner för unga som vill experimentera (till exempel behovet av en trygg omgivning för att minska riskerna) kan förhindra att drogen används regelbundet eller ofta.
6. Sex EU-länder har skärpt lagstiftningen i fråga om svampar sedan 2001, som svar på farhågorna om att bruket blivit allmänt utbrett. Den nya lagstiftningen kan ha påverkat tillgången till svampar och de totala volymerna av Internetförsäljningen. Men det finns också tecken på att webb-försäljarna har svarat genom att byta till okontrollerade och eventuellt också mer giftiga alternativ.

Vilka är konsumenterna?

I Europa växte bruket av hallucinogena svampar som partydrog fram i slutet av 1950-talet, men vid den tiden var spridningen begränsad till små esoteriska grupper (till exempel beatnikpoeter). Spridningen bland partymissbrukare skedde gradvis tills försäljningen via smart shops och marknadsstånd skapade en kanal för en snabbare spridning i slutet av 1990-talet och början av 2000-talet.

Jämfört med cannabis, som är den vanligaste olagliga substansen i EU, är det mycket färre personer som har använt hallucinogena svampar. Bland unga människor i åldern 15–24 år i 12 EU-medlemsstater varierade andelen som någon gång hade använt hallucinogena svampar från mindre än 1 procent till 8 procent. Bland skolelever i åldern 15–16 år verkade experimenterande med hallucinogena svampar vara lika vanligt förekommande som experimenterande med ecstasy. Upprepat eller regelbundet bruk av svampar är enligt rapporterna betydligt mindre vanligt än i fråga om stimulantia som kokain och amfetamin. Precis som med den andra huvudtypen av hallucinogena droger, LSD, brukar ungdomar som experimenterar med svampar i allmänhet inte gå vidare till att använda svamparna ofta eller regelbundet.

Drogundersökningar under musikfestivaler och ravepartyn visar att förekomsten av droganvändning är genomgående högre i dessa sammanhang än bland befolkningen som helhet eller bland skolelever, och användningen av hallucinogena svampar är vanligare bland ungdomar som har använt andra olagliga droger än bland ungdomar som inte har det. Det är svårt att göra jämförelser mellan dessa undersökningar och eventuella slutsatser om utvecklingen måste göras med försiktighet. Uppgifter från Nederländerna tyder på en stabil situation under 2000–2005, medan uppgifter från Storbritannien visar en kraftig ökning mellan 2002 och 2004.

Tillgänglighet

Hallucinogena svampar växer vilt i många delar av Europa, men den information som finns tillgänglig tyder på att de flesta svampar som används för sina psykoaktiva egenskaper oftast odlas i stället för att plockas i det vilda. Svampar säljs både som färska och torkade produkter och för hemodling med hjälp av svampavtryck, mycelpåsar och odlingspaket. De undersökningar som genomfördes 2003 av European School Survey Project on Alcohol and on Drugs (ESPAD) visar att andelen skolelever i åldrarna 15–16 år som anser att hallucinogena svampar är "mycket lätta" eller "ganska lätta" att få tag på varierar mellan 4 procent och 28 procent. Mindre än 10 procent av eleverna i Cypern, Finland, Grekland, Lettland, Litauen, Rumänien, Turkiet och Ungern anger att det är lätt att få tag i hallucinogena svampar, och mer än 20 procent av eleverna i Tjeckien, Irland, Italien, Polen och Storbritannien anger att det är lätt att få tag i sådana svampar.

Försäljningen av hallucinogena svampar i smart shops och marknadsstånd i Nederländerna och Storbritannien verkar ha haft stor betydelse för att underlätta bruket i slutet av 1990-talet. Även om det inte finns några exakta siffror tillgängliga över intäkterna från försäljningen av hallucinogena svampar per återförsäljare, ger uppgifter från främst dessa båda länder en bild av det ekonomiska intresset bakom denna produkt. Under 2000 beräknar man till exempel att försäljningen av magiska svampar stod för 50 procent av omsättningen i smart shops. I Storbritannien fick statskassan före juli 2005 in en omsättningskatt på hallucinogena svampar på omkring 175 000 pund sterling (255 421 euro) per år för en omsättning som uppskattas till omkring 1 miljon pund sterling (1,46 miljoner euro) per år.

Utöver återförsäljningsställena har också antalet smart shops på Internet

"Hallucinogena svampar var bland de första psykoaktiva substanser som användes av människan. I dag ställer de oss inför ett nytt dilemma – hur ska vi effektivt kunna kontrollera tillgången till en komplex grupp av naturligt förekommande produkter som marknadsförs och säljs på vad som har blivit en global marknad där lagstiftningsåtgärder kan leda till att leverantörerna bara byter till alternativa och eventuellt ännu mer skadliga produkter?"

Wolfgang Götz, direktör för Europeiska centrumet för kontroll av narkotika och narkotikamissbruk (ECNN)

ökat. År 2006 identifierade ECNN sammanlagt 39 webbutiker som säljer produkter av hallucinogena svampar. Flertalet av dessa webbutiker (31 stycken, eller 82 procent) är baserade i Nederländerna. De övriga webbplatserna omfattade fyra österrikiska webbutiker, två tyska webbplatser, en brittisk webbplats kopplad till en nederländsk webbutik och en polsk webbplats. Många webbplatser är flerspråkiga (oftast går det att välja mellan engelska, franska och tyska) och flertalet erbjuder internationella leveranser.

Informationen om hälsoriskerna i samband med hallucinogena svampar varierar mellan webbutikerna. De flesta webbutiker som säljer svampar varnar för användning av hallucinogena svampar om man använder läkemedel eller i kombination med alkohol eller andra droger. Men en av tre butiker ger inga varningar om riskerna med att använda hallucinogener om man lider av depression eller psykos. Endast hälften av webbutikerna ger information om dosering och säker användning.

Hälsorisker

Antalet rapporterade dödliga och icke-dödliga akutfall på grund av hallucinogena svampar är mycket lågt. I allmänhet är de fysiologiska effekterna kortvariga och utan avgörande betydelse, och de kan omfatta yrsel, illamående, svaghet,

muskelvärk, darrningar, magsmärtor, pupillutvidgning, svagt till måttligt ökad hjärtfrekvens och andningsfrekvens (takykardi, tachypne) samt förhöjt blodtryck. Det har emellertid också förekommit rapporter om uttalade fysiska symtom i form av svåra magsmärtor, ihållande kräkningar och diarréer.

Den akuta toxiciteten i psilocybin anses vara låg och detta stöds av att det är sällsynt med rapporter om dödlig förgiftning av hallucinogena svampar. Förgiftningar kan ske vid konsumtion av svampar som plockats i det vilda, om giftiga arter förväxlas med hallucinogena svampar.

Användningen av hallucinogena svampar kopplas mer allmänt till mentala hälsorisker. Även om andelen användare som upplever en snedtändning inte är känd är det sannolikt oftast dessa användare som tar kontakt med akutvården. I dessa fall är de påverkade personerna oftast ytterst oroliga, uppgjagade, förvirrade och desorienterade, med försämrad koncentrationsförmåga och försämrat omdöme. I allvarliga fall kan det förekomma akuta psykotiska episoder, med bland annat bisarra

och skrämmande föreställningar, svår paranoia och total förlust av verklighetsuppfattning, vilket kan leda till olyckshändelser, eller att personen försöker skada sig själv eller ta livet av sig. Även om många förebyggande program innehåller information om hallucinogena droger tillsammans med information om andra droger för att öka medvetenheten, verkar det råda brist på specifik information om hälsoriskerna i samband med bruk av hallucinogena svampar till dem som arbetar med ungdomar. Å andra sidan har användare och lobbygrupper skapat flera webbplatser med information om hallucinogena svampar.

De senaste förändringarna i lagstiftningen

Psilocybin och psilocin (eller psilocin) omfattas av FN:s konvention om psykotropa ämnen (1971) och finns förtecknade i schema I, även om det inte alltid är uppenbart hur svampar som innehåller dessa ämnen ska klassificeras. Sex EU-medlemsstater har skärpt sin lagstiftning om hallucinogena svampar sedan 2001 som en reaktion på farhågorna om

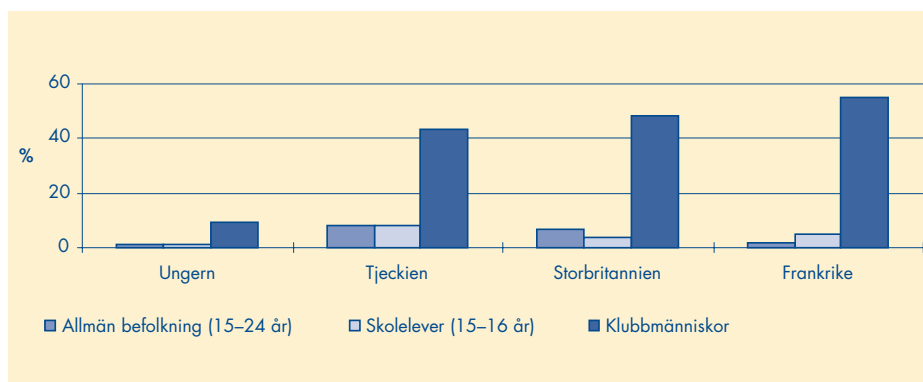
brukets utbredning: Danmark (2001), Nederländerna (2002), Tyskland, Estland, Storbritannien (2005) och Irland (2006).

Lagstiftarna ställs inför flera problem vid lagstiftning mot bruket av hallucinogena svampar. Lagstiftningen får inte orättmätigt kriminalisera människor på vars mark det växer vilda svampar. En lösning har varit att ange att svamparna är olagliga om de är "behandlade eller bearbetade" (lagstiftning i Irland och Storbritannien), vilket visar avsikt att använda svamparna. På liknande sätt har högsta domstolen i Nederländerna avgjort att svampar omfattas av lagstiftningen när de är "torkade eller bearbetade". I och med att smart shops i allt högre grad utnyttjar detta kryphål genom att sälja färsk svamp hävdade (till exempel) Storbritannien 2004 att även förpackning var en form av "behandling", men slutligen ändrades lagen i Storbritannien 2005 till att gälla hallucinogena svampar, utan att deras form nämns.

Narkotikalagstiftningen i Grekland, Italien, Cypern och Litauen har en allomfattande regel som förbjuder odling av växter som det går att utvinna narkotiska ämnen från. Men det går att diskutera om svamp i strikt bemärkelse är en "växt" varför den tyska lagstiftningen ändrades 2005 och begreppet "organiska" ämnen infördes i stället för begreppet "växter och djur" som användes tidigare, för att täppa till eventuella kryphål i fråga om svamp.

Förändringarna i lagstiftningen kan ha påverkat tillgången på svampar och de totala volymerna av Internetsförsäljningen. En analys av de olika produkter som marknadsförs av webbförsäljare visade att de försäljare som fanns i Storbritannien hade börjat lägga om sin försäljning till lagliga, men giftigare alternativ, till exempel röd flugsvamp, *Amanita muscaria*, eller den närbesläktade *Amanita pantherina*, sedan förbudet mot hallucinogena svampar infördes.

Bland de ungdomar som deltar i dansmusikställningar (klubbmännskor) är det fler som någon gång i livet har använt hallucinogena svampar än i den allmänna befolkningen

Anm.: Uppskattningar i fråga om festmiljöer bygger på icke-sannolikhetsurval som görs med hjälp av en rad metoder och urvalsramar. Utbredningen av narkotikaanvändningen i en bredare population av klubbmännskor går inte att härleda ur detta urval. Se ECNN (2006) för närmare detaljer.

Källa: Hibell m.fl. (2004), ECNN (2006).

Fokus på narkotika publiceras av Europeiska centrumet för kontroll av narkotika och narkotikamissbruk (ECNN) i Lissabon. Serien kommer ut tre gånger om året på samtliga 23 officiella EU-språk samt turkiska och norska. Originalspråk: engelska. Kopiering tillåten med angivande av källan.

För gratisabonnemang skriv till e-postadressen publications@emcdda.europa.eu.

Rua da Cruz de Santa Apolónia, 23–25, P-1149-045 Lissabon
Tfn (351) 218 11 30 00 • Fax (351) 218 13 17 11
info@emcdda.europa.eu • <http://www.emcdda.europa.eu>

Hallucinogena svampar: Hur ska vi hantera problemet med naturligt förekommande substanser i ett informationssamhälle?

Slutsatser

1. Eftersom narkotikaanvändningen är förhållandevis vanlig bland ungdomar i musik- och danssammanhang, ger dessa mötesplatser kostnadseffektiva möjligheter till förebyggande arbete och andra initiativ som syftar till att minska hälsoriskerna med bruket av hallucinogena svampar.
2. De ekonomiska intressena hos de återförsäljare som marknadsför hallucinogena svampar har stor betydelse för att bidra till spridningen av denna produkt.
3. Internet ger allt större möjligheter att marknadsföra och sälja hallucinogena svampar, men framför allt också möjligheter att informera om hälsoriskerna.
4. Det tycks finnas en brist i tillgången på informationsmaterial om just svampar för de som arbetar med ungdomar och en liknande brist på material som handlar om att förebygga eller minska skador, riktat till potentiella användare.
5. Utvecklingen av effektivt förebyggande och hälsovårdande material underlättas troligen av en förståelse för synsätten hos de ungdomar som är potentiella användare av hallucinogena svampar och genom en anpassning till deras behov.
6. Även om förstärkta rättsliga kontrollåtgärder kan vara en väg för att begränsa bruket av och tillgången till hallucinogena svampar måste effekterna av alla åtgärder övervakas noggrant för att bedöma deras effektivitet och undvika riskerna med oavsedda negativa följder.

Huvudkällor

Berridge, V. och Hickman, T. (2006), *History and future of psychoactive substances*, Foresight Brain Science, Addiction and Drugs project. Office of Science and Technology, Storbritannien.

CAM (2000), *Risk assessment report relating to paddos (psilocin and psilocybin)*, Coordination Centre for the Assessment and Monitoring of New Drugs (CAM), Haag, Nederländerna.

ECNN (2006), *Hallucinogenic mushrooms: an emerging trend case study*, *EMCDDA Thematic Papers*, Europeiska centrumet för kontroll av narkotika och narkotikamissbruk, Lissabon.

Golub, A. och Johnson, B.D. (1996), "The crack epidemic: empirical findings support an hypothesized diffusion of innovation process", *Socio-economic Planning Sciences*, 30 (3), s. 221–231.

Guzmán, G., Allen, J.W. och Garrtz, J. (2000), *A worldwide geographical distribution of the neurotropic fungi, an analysis and discussion*, *Annali dei Museo civico – Rovereto, Italia*. Vol. 14:1890280 (på engelska).

Hibell, B., Andersson, B., Bjarnasson, T. m.fl. (2004), *The ESPAD report 2003: alcohol and other drug use among students in 35 European countries*, Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN) i Sverige och Europarådets Pompidougrupp.

Reynaud-Maurupt, C. (2006), *Usages contemporains de plantes et champignons hallucinogènes*, Observatoire français des drogues et des toxicomanies, Saint-Denis, s. 160.

Information på Internet

Europeisk lagstiftningsdatabas om narkotika, ELDD

<http://eldd.emcdda.europa.eu/>

Information om hallucinogener från Observatoire français des drogues et des toxicomanies (OFDT)

<http://www.ofdt.fr/ofdtdev/live/produits/hallucin.html>

ECNN 2006 tabeller i statistiska bulletiner om utbredningen av narkotikaanvändning i befolkningen

<http://stats06.emcdda.europa.eu/en/page053-en.html>

Publikationsbyrå
Publications.europa.eu

OFFICIELL UTGIVARE: Byrån för Europeiska gemenskapernas officiella publikationer.

© Europeiska centrumet för kontroll av narkotika och narkotikamissbruk, 2007

DIREKTÖR: Wolfgang Götz

REDAKTÖR: Peter Fay

FÖRFATTARE: Jennifer Hillebrand, Deborah Olszewski, Roumen Sedefov och Brendan Hughes

GRAFIK: Dutton Merrifield Ltd, Förenade kungariket

Printed in Belgium